

hierarhično – kar je za Marianne vsakdanje, je lahko za Connella nedosegljivo, nepredstavljivo (na primer draga potovanja). Kar je za Connella katastrofa, je za Marianne le nevšečnost (na primer kraja denarnice). Česar je Connella sram, Marianne sploh ne opazi (da njegova mama čisti hišo Mariannine družine). Nekaj splošnega družbenega komentarja podajajo tudi razni pogovori med prijatelji ali debate na fakulteti, a ti poskusi so precej prisiljeni; ne dosežejo svojega cilja, temveč nerodno obvisijo v zraku. Je pa zato bolj uspešna pri slikanju obeh družin, ki sta ključni za razumevanje protagonistov. Vseeno bi lahko bilo družinskih prizorov več, saj ostajajo nekatere slepe pege ali pa vsaj zdrsi, ko se zdi, da je družinska dinamika preveč zreducirana na posamezen prizor – da dejansko gledamo *best of* (oziroma *worst of*) trenutke.

Ker je vse osredotočeno na glavni par, je tudi stranskih likov malo, izstopajo le tisti, ki pomenijo korak v razvoju Marianne ali Connella. To ni nič slabega, saj sta dovolj polnokrvna lika, da serija ne izpade šablonska, je pa vseeno ostal neizkoriščen potencial romana, ki ni bil kronološki in je bil zato malenkost bolj razgiban. Podobno kot v romanu tudi v seriji konec ostaja odprt, saj se Connell odpravi v New York, Marianne pa ostane doma (v seriji je verjetno malo bolj optimistično naravnan zaradi strahu pred gledalci bolj klasičnih serij, ki pričakujejo naslednjo sezono ali pa lušno pentljico). Čar take poteze je, da je to dejansko edini možen konec, saj razumemo, da je njuna vez večna in teče globlje od vsega. *Normalni ljudje* so torej serija, ki do zadnjega diha in še čez verjame v tisto nekaj več, tudi če boli. In to je preprosto čudovito.

ETHOS

MUANIS SINANOVIĆ

Etos subtilnosti

Turška serija **Ethos** (Bir Baskadir, 2020, Berkun Oya), kakor se naziva v angleščini, vsekakor ni tipična Netflixova produkcija. Že na prvi pogled je vse nekako drugače. Dogajanje je utemeljeno na dialogu, kamera je veliko časa

statična, ni velikih kinematografskih eskapad, ne poigrava se z žanrom, ne ustvarja posebne atmosfere. Nič nenavadnega, saj je njen avtor Berkun Oya, katerega primarni poklic je pisanje dram. In res bi lahko *Ethos* označili za gledališko serijo.

Njena literarnost je tudi v tem, da prikaže celo serijo likov z različnimi ozadji, ki predstavljajo neko družbeno skupino, a pri tem nikakor niso zvedeni na reprezentativno vlogo, temveč imajo precej dodelane psihološke profile. Med slovitimi primeri zadnjega obdobja bi v tem posebnem aspektu vzporednice lahko iskali pri **Normalnih ljudeh** (Normal People, 2020, Lenny Abrahamson in Hettie Macdonald), seriji, ki je prav tako nastala po literarni predlogi Sally Rooney.

Sprva se nekatere poteze nadaljevanke v osmih delih zdijo klišejske. Občutek lahko dobimo, da so iz rokava potegnjene že zdavnaj obrabljene karte z repertoarja psihologizacije likov. Vendar se skozi razne subtilne dogodke – v samih dialogih – izkaže, da gre za tiho subverzijo. Tako denimo Meyrem (njeno ime je aluzija na izročilo o Mariji, Jezusovi materi), podeželsko, verno dekle in osrednja junakinja pripovedi, začne s terapijo pri psihoanalitičarki sekularnega ozadja. Ta ji skuša podtakniti predvidljivo interpretacijo, da se je zaljubila v moškega, pri katerem čisti (depresivnega ženskarja, bogatega DJ-ja, ki ima nerazrešen odnos z materjo), kar ocenjuje na podlagi njene zadržanosti pri govorjenju o njem. A izkaže se, da na tem ni nič, Meyremina cenzura je povsem zavestna, saj zaradi tradicionalnih prepričanj ne želi govoriti o delodajalčevem osebnem življenju. V resnici je ravno nasprotno: psihologinja ima nezaveden problem z njo ...

Takšnih pogosto presenetljivih jukstapozicij, ki se jih sprva niti ne zavemo in pridejo na plan v nekih povsem drugih dramskih situacijah, je veliko. V njih se subtilno

zarisujejo osrednje teme turške družbe: razredne razlike, odnosi med sekularno in versko Turčijo, med Turki in Kurdi, urbanim in ruralnim, ne da bi bila politična vprašanja kdaj eksplicitno postavljena v prvi plan.

Eden od narativnih postopkov, ki poskrbijo za ta slikovit in detajlen vpogled v plasti turške družbe, je srečevanje med protagonisti, za katere drugi ne vedo. Tako lahko oseba A govori o osebi B, ki je nekako povezana z osebo C. Vendar se v tem nahaja tudi šibka točka, prepogosto se znanstva in povezave zdijo preveč neverjetni, preveč tendenčno zastavljeni, sploh če upoštevamo, da zgodba poteka v ogromnem vlemestu, kakršno je Istanbul.

Med močnejšimi platmi pa je zmožnost, da se serija ne opredeli, temveč ohrani večplastno perspektivnost, ko se giblje med različnimi življenjskimi oblikami. Pri tem junaki pogosto prehajajo iz enega okolja v drugo in nobeno nima privilegirane izhodišča.

Čeprav serija temelji na dialogih in interierjih, so nekateri oddaljeni plani in koti, s katerimi kamera zajema Istanbul, izjemni. Denimo visoki posnetek neke povprečne istanbulske ulice, ki deluje že skoraj dokumentaristično ter poskrbi za našo radovednost, obenem pa podkrepi realistično dimenzijo dogajanja. Ali pa nepozaben kader, v katerem opazujemo mesto, ki valovi na hribih, nad katerega se vzpenjajo visoke stolpnice v žarkem popoldanskem soncu, pa tudi posnetki blokovskih obrobij, ki nas spomnijo na naša postsocialistična okolja.

Uporaba glasbe ima lahko različne učinke. Po eni strani je takšno priložnostno spoznavanje z novejšo turško produkcijo izjemno zanimivo, po drugi pa se večkrat zdi, da glasba zgolj predvidljivo krepi vzdušje prizora. Vendar je tudi nekaj skoraj eksperimentalnih momentov, kjer se zvok in vsebina prizora ne ujemata v celoti, in v tej razliki se odpre zanimiva glasbeno-poslušalska izkušnja. Včasih na

začetku ali koncu epizode vidimo koncert klasične turške, z etnom zaznamovane popevke z velikim orkestrom, ki za dogajanje (vsaj če ne razumemo besedila) nima velikega pomena, a je preprosto prijetno pred ekranom to nekaj minut spremljati, gledati in poslušati.

Še posebej velja izpostaviti igralsko predstavo Fatiha Artmana v vlogi klasičnega moškega s podeželja, varnostnika v nočnem klubu, ki mu zaradi ženine depresije stvari uhajajo iz rok, zato se oprime prvega sredstva, ki mu je na voljo: zatekanja v izbruhe jeze. Vendar njegov lik še zdaleč ni demoniziran, temveč je prikazan na kompleksen način, s slabostmi in vrlinami v socialnem kontekstu. Prav tako velja omeniti Tülin Özen v vlogi psihologinje z revnim kurdskim ozadjem, ki je razpeta med lastne družinske probleme in svoje ozadje ter socialni krog urbanega višjega srednjega razreda. Nekaj je tudi odlično odigranih stranskih vlog.

Na videz preprosta struktura skriva tudi izvirne režijske pristope. Predvsem velja poudariti, da serija estetsko ne daje vtisa generično homogenega produkta, temveč je opazna določena umetniška skrb, kar ji daje poseben pečat, čeprav je očitnih tudi nekaj napak.

Ethos bo najbrž prepričal tiste, ki so že nekoliko naveličani različnih tropov serij ameriške produkcije. Meditativna narava, literarni značaj in subtilna socialno-psihološka obravnava tem in človeških usod ponujajo vrnitev v klasične pripovedne tokove, ki pa ravno zaradi izvzetosti iz trenutnih trendov znova delujejo osvežujoče. Ključna je odsotnost potrebe po šokiranju, za katero se zdi, da je skoraj nujna komponenta ameriških serij, ki želijo doseči široko občinstvo. Namesto tega se soočimo z neko specifično mehkobo pri obravnavi človeških napak in žalosti. Pomemben vidik je še reprezentacija dela sveta, ki v zahodni popkulturi nima vidnejše vloge in v mainstreamovskem diskurzu zastopa vlogo sovražnika.

